

Una de les lliçons més tristes de la història és aquesta: si estem sotmesos a un engany massa temps, tendim a rebutjar qualsevol prova que mostri que estem enganyats. Trobar la veritat deixa d'interessar. L'engany ens ha engolit.

Simplement, és massa dolorós reconèixer, fins i tot davant nosaltres mateixos, que hem caigut en l'engany. Quant donem poder a algú sobre nosaltres mateixos, gairebé mai el podem recuperar.

Carl Sagan (1934–1996)

Però –afegeixo- l'enganyador que ens ha enredat sí que sap la nostra situació i sí que té present tots els seus components, que nosaltres ignorem. Per això s'esforça a amagar, a esborrar, i fins i tot a falsificar, les proves del seu engany. I actua amb tota la duresa que consideri necessària per contrarestar qualsevol petita reacció que tinguem, doncs ell sí està molt amatent i veu els signes que revelen el risc que comencem a adonar-nos del que passa, i de seguida actua per neutralitzar-los.

La seva pressió augmentarà a mesura que més temi que descobrim la veritat. I ens saltarà a sobre, pressionant, ridiculitzant-nos, amenaçant-nos, no permetent que respirem, que avancem en la comprensió de la nostra situació real. I sembla clar que com més gran sigui el benefici que treu de la nostra condició d'enganyats, més i més intensament actuarà per mantenir-nos en la nostra situació d'ignorants de la realitat, de la veritat.

I si “ell” és un “Estado-Castellano/Español” de molt més de 302 anys d'experiència, és enormement perillós.